

ROCZNIKI HUMANISTYCZNE

Tom LXVI, zeszyt 5 – 2018

ZESZYT SPECJALNY / SPECIALE UITGAVE

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rh.2018.66.5s-3>

WILKEN ENGELBRECHT

BAS HAMERS

MURIEL WATERLOT

BIJ WIJZE VAN INLEIDING

In het studiejaar 2017/18 was het 40 jaar geleden dat in Lublin begonnen werd Nederlands te geven. De studie heeft in die lange periode veel meege maakt. De banden van Lublin met de neerlandistiek zijn zelfs nog iets ouder. De eerste hoogleraar neerlandistiek, Norbert Morciniec (*1932) studeerde namelijk in de jaren 1950–1953 onder leiding van de belangrijke Poolse germanist en specialist in Indo-Europese taalkunde Ludwik Zabrocki (1907–1977) germanistiek aan de Katholieke Universiteit Lublin. Zabrocki werd in 1953 hoofd van de germanistiek in Poznań en ondersteunde van daaruit de aanstelling van zijn voormalige student in Wrocław, waar Morciniec in 1960 het oudste Poolse lectoraat Nederlands oprichtte.

De KU Lublin heeft al vanaf haar oprichting, nu een eeuw geleden, goede banden met de KU Leuven gehad en werkt ook samen met de KU Nijmegen (de huidige Radbouduniversiteit) sinds de oprichting van deze universiteit in 1927. Met ondersteuning van deze beide universiteiten richtte de germanist en mediëvist Eugeniusz Wiśniowski (1929–2008) in 1977 een lectoraat Nederlands op dat in 1979 werd omgevormd tot een *Ośrodek Kultury Niderlandzkiej*, Centrum voor de Nederlandse Cultuur. Wiśniowski was tot zijn emeritaat in 1983 directeur van dit centrum. Na hem leidde tot 2001 de classicus en historicus Michał Kaczmarkowski (1934–2003) het OKN.

Prof. WILKEN ENGELBRECHT is hoofd van de leerstoel Nederlandse letterkunde en taal aan de Katholieke Universiteit te Lublin, Studietoördinator, contact met de Nederlandse Taalunie; correspondentieadres — e-mail: wilken.engelbrecht@kul.pl

Mgr. BAS HAMERS is assistent bij de leerstoel Nederlandse taal en literatuur aan de Katholieke Universiteit te Lublin; correspondentieadres — e-mail: bas_hamers@hotmail.com

Dr. MURIEL WATERLOT is hoofddocent bij de leerstoel Nederlandse taal en literatuur aan de Katholieke Universiteit te Lublin; correspondentieadres — e-mail: murielwaterlot@kul.pl

Gedurende zes jaar gebeurde er in het OKN niet zoveel, al trachtte de classicus Andrzej Budzisz (*1949) de vlag hoog te houden. In 2007 gaven de zusteruniversiteiten van Leuven en Nijmegen mede op verzoek van Budzisz, destijds vice-rector van de KUL, een hernieuwde impuls aan de neerlandistiek in Lublin. Er werd nu een zelfstandige Katedra Literatury i Języka Niderlandzkiego (Leerstoel voor Nederlandse Literatuur en Taal) opgericht bij het Instituut voor Engelse Filologie. De leerstoel werd van 2007 tot 2010 geleid door de Leuenaar Koen Jaspaert (1956–2017), die tevens zijn doctorandus Rinaldo Neels als lector inzette. Jaspaert bouwde samen met Neels en de plaatselijke staf de eerste bachelorstudie op. In 2010 nam de Nijmegenaar Maarten Klein (*1947) het directeurschap over, onder wiens auspiciën de staf aanzienlijk versterkt werd met enerzijds moedertaalsprekers als de Leidse mediëvist Ludo Jongen en anderzijds Poolse neerlandici als Marcin Polkowski. Tevens werd een masterstudie geopend. Jaspaert bleef tot 2013 wel als vice-directeur aan. Na het pensioen van Klein in 2012 was Marcin Polkowski enige maanden lang coördinator van de studierichting Nederlands. Sinds 2013 vervult Wilken Engelbrecht deze functie.

De heugelijke mijlpaal van 40 jaar werd gevierd met een conferentie *Het (on)vertaalbare vertaald*, waarbij zowel naar praktische vertaalproblematiek, als naar didactische translatologische problemen en literair vertalen is gekeken. De publicaties in deze aflevering van het tijdschrift zijn als volgt geordend.

De eerste sectie betreft terminologische kwesties, waarmee vertalers van praktische teksten te maken krijgen. Professor Frieda Steurs, directeur van het Instituut voor de Nederlandse Taal te Leiden, bekijkt in haar bijdrage, hoe vaktaal als een schakel voor economie en de samenleving fungeert. Marketa Štefková, hoogleraar bij de Comenius-Universiteit van Bratislava, en Pavlína Knap-Dlouhá, universitair hoofddocent bij de Palacký-Universiteit in Olomouc, behandelen vervolgens aspecten van (on)vertaalbaarheid van juridische terminologie.

Professor Koen Kerremans van de Vrije Universiteit te Brussel kijkt dan naar terminologie in meer algemene zin vanuit een translatologisch perspectief. Hierop sluiten twee bijdragen over medische terminologie aan: dr. Ewa Majewska van de Universiteit van Warschau bespreekt hoe vreemde talen van invloed zijn geweest op de vorming van Nederlandse medische terminologie, en dr. Chris Joby van de Mickiewicz-Universiteit van Poznań geeft een beschouwing van beïnvloeding door het Nederlands via vertalingen van de Japanse medische wetenschap.

Agata Kowalska-Szubert, hoogleraar taalkunde bij de Universiteit van Wrocław, bijt met haar bijdrage de spits af van een serie artikelen die didactische translatologische problematiek bespreken. Zij richt zich op typische vertaalproblemen van zgn. ‘kleine woordjes’ die vaak moeilijk terug te vinden zijn in woordenboeken voor Poolse studenten. Dr. Muriel Waterlot van de KU Lublin laat in haar bijdrage een model zien voor het incorporeren van zakelijk vertalen in het vreemdetaal-onderwijs, en dr. Milan Kříž van de Palacký-Universiteit Olomouc sluit daarbij aan door te tonen hoe hij systematisch vertaalcomponenten in de eerste studie jaren van de bachelorfase opneemt.

Professor Ludo Beheydt, voorheen hoogleraar te Leuven en Leiden, geeft in zijn bijdrage een semiotische benadering van de translatologische problematiek, toegespitst op culturele elementen. Hierbij sluit de bijdrage van dr. Kateřina Křížová van de Palacký-Universiteit in Olomouc aan, die kijkt naar vertalingen van vaste vergelijkingen als taalkundig-culturele componenten in het Tsjechisch.

Prof. Ton Naaijkens, directeur van het Expertisecentrum Literair Vertalen in Utrecht toont aan de hand van vertalingen van Kafka hoe de blik van vertalers en hun ‘filter’ enorme invloed kan hebben op vertalingen van ogenschijnlijk eenvoudige teksten. De mediëvisten dr. Małgorzata Dowlaszewicz van de Universiteit van Wrocław, en emeritus Ludo Jongen van de Universiteit Leiden (en voorheen ook hoogleraar te Lublin) bekijken de zeer specifieke problematiek van vertalen van Middelnederlandse teksten, waarbij zowel het vertalen van oudere taal als cultuurhistorische problematiek een rol speelt. Beata Popławska van de KU Lublin behandelt in haar bijdrage het vertalen van in het Frans feitelijk niet bestaande diminutieven met hun equivalenten in het Nederlands en Pools aan de hand van *Le Petit Prince* van Antoine de Saint-Exupéry. Deze sectie wordt afgesloten door Pim van der Horst, tolk-vertaler en doctorandus in Olomouc, met een bijdrage over het vertalen van ondertitels bij films.

Professor Wilken Engelbrecht behandelt in zijn bijdrage de Tsjechische vertalingen van verschillende Nederlandstalige nouvelles begin 20e eeuw in de serie *1000 nejkrásnějších novel 1000 světových spisovatelů* die bij nader inzien niet uit het Nederlands maar via het Frans vertaald blijken te zijn. Deze vertalingen ontketenden overigens wél een gestage reeks literaire vertalingen uit het Nederlands die tot op de dag van vandaag duurt. Dr. Magdalena Lipnicka van de KU Lublin behandelt in haar bijdrage de problematiek van het vertalen van ‘realia’ van verzonnen werelden in fantastische litera-

tuur aan de hand van de Poolse vertaling van Tonke Dragst *De brief voor de koning*.

Marcin Polkowski, hoogleraar bij de KU Lublin, laat in zijn bijdrage zien, hoe hertalingen van oudere Nederlandse teksten een grote hulp kunnen zijn bij de didactische behandeling van oudere literatuur in de collegezaal. Tenslotte laat Benjamin Bossaert van de Comenius-Universiteit van Bratislava zien hoe literair vertalen als didactische component kan worden ingevoegd in een praktisch georiënteerd curriculum neerlandistiek.

De bundel eindigt met twee losse bijdragen. Anna Krýsová, promovenda te Praag, geeft inzicht in de ethische kanten van de poëzie van Mustafa Stitou en Małgorzata Łyczykowska, assistente bij de Neerlandistiek in Poznań, bekijkt de rol van onofficiële Poolse persbureaus in de oorlogspropaganda tijdens Wereldoorlog I.

Lublin, 1 oktober 2018

In het 100e jaar van de KU Lublin

TYTUŁEM WPROWADZENIA

Streszczenie

W roku akademickim 2017/18 minęło 40 lat od momentu, kiedy w Lublinie rozpoczęto nauczanie języka niderlandzkiego. Przy wsparciu Katolickiego Uniwersytetu w Leuven i Katolickiego Uniwersytetu w Nijmegen Eugeniusz Wiśniowski rozpoczął w 1977 r. lektorat języka niderlandzkiego, przeformowany w 1979 r. w Ośrodek Kultury Niderlandzkiej. Wiśniowski był dyrektorem ośrodka do swojej emerytury w 1983 r. Jego następcą został Michał Kaczmarkowski, który prowadził ośrodek do 2001 r. W 2007 r. została założona Katedra Literatury i Języka Niderlandzkiego (kierownicy: 2007–2010 Koen Jaspaert i 2010–2012 Maarten Klein). Powstały też wtedy struktury umożliwiające studia magisterskie.

Aby uroczystie uczcić jubileusz 40-lecia prowadzenia zajęć z języka niderlandzkiego, zorganizowano konferencję *Het (on)vertaalbare vertaald*, której owocem jest niniejszy specjalny zeszyt *Roczników Humanistycznych* z. 5: Neofilologia. Część 1. dotyczy kwestii terminologicznych. Frieda Steurs zastanawia się, w jaki sposób język specjalistyczny funkcjonuje jako ogniwo łączące gospodarkę i społeczeństwo. Marketa Štefková i Pavlína Knap-Dlouhá traktują o aspektach terminologii prawniczej. Koen Kerremans opisuje terminologię z perspektywy translologicznej. Do tego nawiązują dwa artykuły o terminologii medycznej: Ewa Majewska omawia wpływ języków obcych na nomenklaturę medyczną, a Chris Joby zajmuje się wpływem języka niderlandzkiego na język japoński drogą tłumaczeń japońskich książek medycznych na język niderlandzki.

Część 2. zogniskowana jest na problemach dydaktycznych. Agata Kowalska-Szubert skupia się na typowych problemach tłumaczeniowych tzw. małych słówek. Muriel Waterlot prezentuje model postępowania z tłumaczeniami biznesowymi w nauce języka obcego, a Milan Kříž kontynuuje ten wątek, pokazując, w jaki sposób włącza komponenty tłumaczeniowe do programu studiów licencyjnych.

Część 3. poświęcona jest elementom kultury. Ludo Beheydt przedstawia semiotyczne podejście do problemu translologicznego. Artykuł Kateřiny Křížovej nawiązuje do tego podejścia — Autorka przygląda się tłumaczeniom utrwalonych porównań jako komponentom językowo-kulturowym w języku czeskim.

Tematyka artykułów w części 4. dotyczy tłumaczeń literackich. Ton Naaijkens pokazuje, jak duży wpływ na tłumaczenie pozornie prostych tekstów może mieć perspektywa tłumaczy i ich „filtr” translologiczny. Mediewiści Małgorzata Dowłaszewicz i Ludo Jongen przyglądają się specyficznemu problemowi tłumaczenia tekstów średniowiecznych. Beata Popławska zajmuje się natomiast tłumaczeniem zdrobnień w języku francuskim z ich odpowiednikami w języku niderlandzkim i polskim na podstawie *Malego Księcia* Antoine’a de Saint-Exupéry. Tę część zamyka Pim van der Horst artykułem o tłumaczeniu napisów w filmach.

Część 5. przedstawia recepcję dzieł literackich w tłumaczeniu. Wilken Engelbrecht zajmuje się czeskimi tłumaczeniami kilku niderlandzkich nowel z początku XX wieku w serii *1000 nejkrásnějších novel 1000 světových spisovatelů*, które po bliższym przyjrzeniu się wydają się przetłumaczone nie z języka niderlandzkiego, ale z francuskiego. Magdalena Lipnicka natomiast zajmuje się problemem przekładu „realiów” w polskim tłumaczeniu Tonke Dragta *De brief voor de koning*.

W części 6. znalazły się teksty dotyczące dydaktycznego aspektu przekładów literackich. Marcin Polkowski wyjaśnia, w jaki sposób tłumaczenie dawnych niderlandzkich tekstów na język współczesny można wykorzystać jako pomoc w dydaktycznym opracowaniu dawnej literatury. Benjamin Bossaert pokazuje natomiast, jak można włączyć tłumaczenie literackie jako komponent dydaktyczny do praktycznie zorientowanego programu nauczania niderlandystyki.

Na końcu zbioru umieszczono varia — kilka niepowiązanych tematycznie tekstów. Anna Krýsová snuje rozważania o poezji Mustafy Stitou-a, a Małgorzata Łyczykowska zastanawia się nad rolą nieoficjalnych polskich biur prasowych w propagandzie wojennej podczas I wojny światowej.

Przełożyła Agnieszka Flor-Górecka

Słowa kluczowe: niderlandystyka; tłumaczenie; terminologia; językoznawstwo; literaturoznawstwo; jubileusz; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

BY WAY OF INTRODUCTION

S u m m a r y

In the academic year 2017/18, 40 years have passed since the beginning of the teaching of Dutch in Lublin. With the support of the Catholic University of Leuven and the Catholic University of Nijmegen, Eugeniusz Wiśniowski began in 1977 a Dutch language course, upgraded in 1979 into a Dutch Cultural Center. Wiśniowski was the director of the center till his retirement in 1983. His successor was Michał Kaczmarkowski, who ran the center until 2001. In 2007, the Department of Dutch Literature and Language was established (directors: 2007–2010 Koen Jaspaert and 2010–2012 Maarten Klein). The master program was also created at that time.

To celebrate the 40th anniversary of conducting classes in the Dutch language, a conference *Het (on)vertaalbare vertaald* was organized, the result of which is this special issue of *Roczniki Humanistyczne*, issue 5: *Neofilologia*. Part 1 deals with terminological issues. Frieda Steurs wonders how a specialist language functions as a link between the economy and society. Marketa Štefková and Pavlína Knap-Dlouhá treat the aspects of legal terminology. Koen Kerremans describes terminology from a translological perspective. Two papers refer to on medical terminol-

ogy: Ewa Majewska discusses the influence of foreign languages on Dutch medical terminology, and Chris Joby deals with the influence of the Dutch language on Japanese by translating Japanese medical books into Dutch.

Part 2 focuses on didactic problems. Agata Kowalska-Szubert focuses on the typical translation problems of the so-called “small words.” Muriel Waterlot presents a model of dealing with business translations in learning a foreign language, and Milan Kříž continues this thread by showing how he incorporates translation components into the undergraduate program.

Part 3 is devoted to elements of culture. Ludo Beheydt presents a semiotic approach to the translational problem. The article by Kateřina Křížová refers to this approach, the author looks at the translations of established comparisons as linguistic and cultural components in Czech.

The themes of the articles in part 4 concern literary translations. Ton Naaijken shows how much the translation of seemingly simple texts can be influenced by the perspective of translators and their translational filter. The medievalists Małgorzata Dowłaszewicz and Ludo Jongen are looking at the specific problem of translating medieval texts. Beata Popławska deals with translating diminutives in French with their counterparts in Dutch and Polish on the basis of *Le Petit Prince* of Antoine de Saint-Exupéry. The section closes Pim van der Horst with an article about translating subtitles in movies.

Part 5 presents the reception of literary works in translation. Wilken Engelbrecht deals with Czech translations of several Dutch novellas from the beginning of the 20th century in the series *1000 nejkrásnějších novel 1000 světových spisovatelů*, which, on closer inspection, look translated not from Dutch but from French. Magdalena Lipnicka deals with the problem of translating “realities” in the Polish translation of Tonke Dragt’s *De brief voor de koning*.

In part 6 there are texts on the didactic aspect of literary translations. Marcin Polkowski explains how the adaptation of ancient Dutch texts into contemporary Dutch can be used as an aid in the didactic development of old literature. On the other hand, Benjamin Bossaert shows how you can incorporate literary translation as a didactic component into a practically oriented Dutch education curriculum.

At the end of the issue some varia are placed. Anna Krýsová reflects on the poetry of Mustafa Stitou, and Małgorzata Łyczykowska reflects on the role of unofficial Polish press offices in war propaganda during the First World War.

Key words: Dutch Studies; translation; terminology; linguistics; literature; jubilee; John Paul II Catholic University of Lublin.